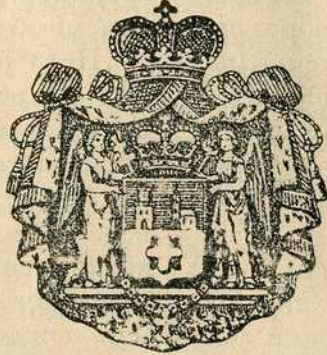

СРПСКИ СИОН

Год. XII

Број 8

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 24. фебруара 1902

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његово Високопреосвештенство, господин епископ Будимски *Лукијан Богдановић*, благоизволео је свршеног богослова, одређенога за администратора парохије у Ђир-Толвадији, Радивоја Станијана, рукоположити дана 17. фебруара о. г. за ђакона, а 18. фебруара о. г. за презвитера.

Окружница

Архијерејске Конзисторије од 17. (30.) јануара 1902. Бр. К 1280 ех 1901/45 ех 1902 о светковању превишег рођен-дана

Бр. К. 1280 ех 1901/45 ех 1902.

(Свима окружним протопрезвитерима.)

Поводом тим, што је у једној подручној цркви прослављен Превисњи рођен-дан дне 6. (19.) у место дне 5. (18.) августа пр. год. — упућује се Пречасност Ваша да подручно Вам парохијско свештенство позовете, да Превисњи рођен-дан у парохијским црквама има у будуће свагда 5. (18.) августа по прописаном чину светковати.

Из седнице Архијерејске Конзисторије држане у Карловцима 17. (30.) јануара 1902.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Што је добро?

Српским народним пословицама

истумачио др. Данило Трбојевић.

(Наставак)

Из овога, што сам до сада рекао, мислим, да се сваки могао увјерити, колико вриједи мудрост и знање. Доиста, „ум царује“, те „благо ономе, ко што зна!“ „Знање је готов новац,“ јер „кому знање, тому имање“. За то се и „људи не мјере пеђу, но памећу“.

Је ли чудо, кад је та вриједност толика, те „мудрост свијетом влада,“ да сватко цијени мудра и умна човјека и тражи његово друштво? Доиста, ни најмање. Јер „ко се с мудрим дружи, тај се не потужи“. А не гледа се, кад се тражи умар човјек, ни на што осим на његову унутрашњост, на мисли, из којих настају не само добре и лијепе ријечи („свака му ријеч злата вриједи“), већ и честита и ваљана дјела. „Умна бесједа и бијеле власи натходи,“ те се и „поп не бира по бради, но по глави“.

Још ћемо боље разабрати огромну вредност мудрости, кад промотримо ону штету, која настаје сама по себи, чим мудрости нестане. Као што се на име у опће свако „добро позна, кад се изгуби,“ тако ћемо и ми спознати и оно добро, што га у себи крије мудрост, ако помислимо човјека без мудрости, дакле кога луда. Но не треба само помислити, јер „луд се свијећом не тражи;“ луда има — жали, Боже! — и сувише, па промотримо, како пролазе!

Прије свега да видимо, ко је луд! „Луд је, ко се мудар мније“, а мудар није. Он је „слијеп код очију,“ јер „не види даље од носа“. По том и не зна ништа. Он „не зна, гдје му је ни брада, ни глава;“ „не зна, ни колико је од уста до носа.“ „Као да су му врране мозак попиле,“ док „нема памети, ни колико би муха на репу понијела“. За то и оно, што говори, „не би ни пси с маслом изјели,“ и ако камо иде, а он „тумара као муха без главе.“

Али не само што „не зна луд, у чему је худ,“ т. ј. што не познаје сам себе, већ он не познаје ни другијех људи. Како сам ништа не мисли, преноси то ништавило са себе и на друге, те суди, да ни они ништа не мисле. А тим текар показује своју лудост. Јер доиста „луд је ко мисли, да му друг не мисли“.

Из тога непознавања сама себе и другијех људи ничу, наравски, којекаква зла. „На бради лудој свак се учи бријати,“ и луда свак „за нос вуче,“ јер, „ласно је луда преварити.“ Треба ли какав тежи посао учинити, тражи се онај, који се даде „жедан преко воде превести“, те се „лудијем брод куша“. Па какву корист имају последице луди људи и од најтежега посла? Никакву. Њиховим се радом само други користе. „Луди људи бој бију, а мудри вина пију“. Па ипак уза све то „луд није никому мио,“ јер се опћенито мисли, да је „луд мудру бреме,“ као што за право и јест, и да је чак „лакше камење уз брдо ваљати, него се с лудим разговарати“. Та луд је човјек као „во без рогова,“ и „да нема носа, пасоа би траву“. Али и ако „лудој ријечи не требује одговор,“ ипак „луду одговори и

опри се, нека мудар не чини се!“ Истина, луду се не смије замјерати све, шта ради, већ му треба много тога „одбити на лудост,“ али свакако, колико икада можеш, избјегавај луда човјека, и „ако је неко луд, не буди му друг!“

Исто је тако рђаво за луда човјека, што он осим тога што не познаје себе и другијех људи, не позна такођер ни сврхе ни средстава свога рада. За то не само што није кадар стећи никаква иметка, већ и ако што има, он брзо изгуби. „Не хасни празној глави пуна кеса“. Ако је и најпунија, луд ће је без своје користи, или можда себи и на штету, брзо испразнити.

Свакога, па и најтежега, посла прихваћа се он с једнаком лакоћом, јер се не обзире на пошљедице. Ако је н. пр. у каквом друштву, ма и с најмудријима, „луди се пење, да високо сједе; а кад дође до бесједе, каје се, што ондје сједе“. Што више, њему је још милије, што је посао тежи, јер он одвећ радо прецењује своју снагу. Као што на име „празно буре већма звечи,“ тако је и он, колико год луђи, толико и охолији и објеснији. Управо та обијест и охолост га и заводе, да се лађа редовито најтежих послова. Тако он, наравски, посао само замрси, те последице „што један луд замрси, сто мудријех не могу размрсити“. Будући да не познаје ни сврхе ни средстака код свога рада, не само да не може тешкога, већ у опће никаква посла урадити, како би требало. Све што ради, ради рђаво, „ни свежи ни одријеши;“ с тога се последице кукав мучи и натеже. „Луд што нема у глави, има у ногама,“ али зато „тешко ногама под лудом главом!“

Како луд ништа не зна, не зна он ни гдје ни када би што требало радити. Он „у подне свијећу пали,“ не пазећи на то, да је то исто што „и носити дрва у гору.“ Колико је невјешт и неспретан, он ће „у води стати, а од жеђе умирати“, и луд човјек често „умрљо би од глади при пећи пуној круха“. Наравски, да он „с том памећу ни докле“ не може, те баш за то и јесте луд на терет не само другима, него и сам себи. У опће је „луда

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

памет погибија готова,“ и за то „тешко луду и на Божић!“ С тога и није никакво чудо, да онеме, кога Бог хоће љуто да покара, узме памет“. Због тога би још најбоље било „што је лудо, да није ни живо,“ јер лудост је без сумње још веће зло него сама смрт.

Кад је лудост и незнање толико штетно, а мудрост и знање опет тако корисно, сам нас наш разум нутка, да што више настојимо своје знање усавршити. За ово има више начина, али за све њих вриједи једно правило: Учи и гледај, да све што ти је за добри рад потребно, научиш чим прије, свакако још у младости! Јер „ко до двадесет година не зна, а до тридесет нема, тешко кући, која га има!“

Учење, у правом смислу ријечи, може бити хотимично или нехотично. Нехотично учење почиње, може се казати, чим се човјек роди. Оно је баш у првим годинама тако снажно, да оно, „што се у колијевци научи, нигда се не одучи.“ Послије, кад човјек почне сам себи господарити, долази на ред хотимично учење, али и тада тек у неким часовима. Иначе и послје много што шта учи човјек нехотице.

Наука, што је ко прима без утјецаја своје воље, може опет, обзиром на туђу вољу, на вољу другијех људи, бити такођер двоврсна: зависити о тој туђој вољи или не зависити. Ако је зависна о туђој вољи, која уз то увијек има пред очима сталну сврху, онда се та наука зове васпитање; другојачије се обиљежује као искуство (у ужем смислу).

Будући да ни васпитање ни искуство не зависе о вољи онога, који учи, не може он, наравски, ни бити одговоран за успјех њихов. Али може за то бити ко други одговоран. Истина, за успјех искуства, које се човјеку без судјеловања сваке воље, дакле само од себе намеће, не само што не може одговарати он сам, него се за то не смије чинити одговорним у опће и ниједан други човјек; али није тако, што се дотиче васпитања. Васпитањем управља разумна воља онијех, који окружују дијете, које хоће да васпитају. С тога су они у пуном смислу ријечи и

одговорни за све оно, што дијете под њиховом паском и надзором научи, било то зло или добро.

Сваки васпитач мора с тога да непрестанце има на уму неке истине, по којима се мора равнати, ако хоће некога да васпита, како треба. Прије свега он мора знати, што хоће својим васпитањем да постигне. У том су данас сви паметни људи на чисто. Највиша сврха живота нашега не може бити друго него добро. Осим те сврхе треба васпитач познавати и пут, којим ће се најлакше и насигурније моћи до добра попети. То ће пак знати истом онда, кад спозна са свијем добро онога, кога васпита, природу његову, кад га „упозна у душу“. Другојачије не би могао ништа постићи, већ био би као човјек, који би хтио ковати злато, а злато још ни видио није.

Прво је обиљежје природе човјекове, душе дјетиње, да се „нико с науком не рађа,“ док опет сваки „што ко учи, то умије“. На то се мора особито пазити. Друго, на што се ваља обазријети, јест то, да се васпитањем мора што прије започети. „Од дјецe људи бивају;“ тако се мора већ у дјетињству положити ваљан темељ за све оно, што ће то дијете, које васпитамо, послје као човјек радити. „Матора дрва не даду се пресађивати,“ а „док је дрво младо, можеш га савијати, куд хоћеш“. Исто тако можеш и дијете навијати, како хоћеш; с одраслим човјеком то више није могуће.

Више још него ријечи, којима хоћемо кога да поучимо, дјелује жив примјер, који ми дјеци сами својим животом дајемо. Јер „што чине дјеца? — Што виде од оца,“ а не оно, што их отац учи, — изузевши да се наука и живот у оца слажу. Тако н. пр. и „више се гледа, како поп живи, него како учи“. Ово нас треба особито да потакне на то, да не би кога рђавим животом и дјелима својим саблазнили. Стара је ствар, да „какав отац, такав син,“ и „каква мајка, онака и кћерка“. Па кад се „по оцу познаје син, а по матери кћи,“ и кад знамо, да „што дијете чује код огња, говори и наред поља,“ чувајмо се што више свега онога, што

би могло нашкодити не само нама него још више дјечи нашој, коју нам је Бог дао! Настојмо, да свако дијете своје научимо поштењу, па ће сватко, ко га види, рећи: „Човјек од човјека,“ а не ће казати: „Луд од луда и отпао,“ нити нас клети: „Од зла рода нек није порода.“ На то нас мора особито то нуткати, што се сви ми радо држимо за поштене људе; барем се за такве пред свијетом издајемо. Па кад „ивер не иде даље од кладе,“ гледајмо да и наш пород буде честит! Они пак, који се у срцу свом осјећају грјешни и неваљали (ма да тога обично не ће пред свијетом да покажу), нека не очајавају, да ће и њихова дјеца морати бити, баш као и они што су! Истина је, до душе, да „нигда није сова излегла сокола,“ али опет каткад и „од шугава прасета здраво свињче буде.“ У опће, „од пшенице се може снјет претворити, а од снјета пшеница,“ као што и од добријех родитеља могу изаћи рђава дјеца, ако се не пази на њих, а од рђавијех опет добра, ако се само на њих пази како треба.

Из онога, што се дијете на овај начин од родитеља и своје околине научи, настаје, како смо већ напоменули, темељ свему ономе, што ће то дијете послјије научити и по тој науци — радити. „Како ко никне, онако и обикне;“ и „ко се како научио, онако му се чини најбоље.“ Тако ето, макар да, „што се с ким родило, од онога се не одучи,“ и ма да су прирођене способности најснажније, може навика да буде скоро једнако јака као и сама природа. „Жабу је лако натјерати у воду,“ јер је она за воду и створена. Тако је и човјека кога лако склонити на нешто, што годи његовој природи, која се у нечем од природе свију других људи разликује тако, те нема ни двојице људи, макар они и близнаци били, који би били у свему једнаки. Но будући да је, како рекох, „навика друга природа,“ то се често збива, те „и зло, које се обикне, добро се чини“.

Кад навика постане толико снажна, те се може мјерити и са самом природом, онда она скупа с природом ствара одре-

ђени тијек, у ком се крећу мисли и жеље свакога појединца, Тај се тијек зове ћуд, и по тој се ћуди сви људи већ на први поглед међу собом тако разликују, те видимо да има „колико људи, толико и ћуди“. Добро је, ако је у кога ћуд добра, док „од зле ћуди нема већег зла на свијету“. Као што на име „вук длаку мијења, али ћуди никада,“ тако остаје и ћуд свакога појединога човјека, кад се једном устали, непромјенљива и једнака.

Још је снажније од васписитања искуство, јер има куд и камо више прилика у животу појединца човјека, независнијех ни о каквој вољи људској, него ли онијех, које зависе. Главни су извор искуства којекакве биједи и невоље, које човјека у животу стижу, и које могу кашто да буду веома јаке, јаче и од најјаче ствари у држави, од закона. „Невоља нема закона,“ јер у ма којој држави, ако су „дошла кола до бријега,“ „нужда закон мијења“ по својој милој вољи. До душе, „лелек је велики у злу добра чекати.“ Него ипак, и ако је често пута „невоља мужу женски плакати,“ „мудрост је трпјети, што се трпјети има,“ те за то „у невољи не треба плакати, него лијек тражити“. „У добру је лако добру бити,“ — и „у тишини свак је мрнар“. Но „у злу се човјек гледа, какав је,“ и „злато се у ватри пробира, а човјек у невољи“.

Невоља и биједи је за науку корисна у том, што „невоља свачему човјека научи.“ Будући на име да „гдје је невоља, ту није воља,“ те се „утопљеник и сламке хвата,“ тако се и „човјек у невољи хвата дрвља и камења“. Збиља, „невоља је најбољи мајстор“. Јер кад ко западне у невољу, то он тражи на све могуће начине из ње згодан излазак, те га обично и нађе. „Човјек је у невољи досјетљив,“ док онај, који није ништа трпио, и „не сјети се јада, докле не пострада,“ јер „коме није било патити, он не може ни запазити.“

А сад да видимо, на који начин „невоља учи човјека памети“. Позната је ствар, да човјек, „кога су змије клале, и гуштера се боји,“ и да онај „ко се један пут ожеже, и на хладно пуше“. Зашто?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI.LJ.BS

За то, јер га је невсља, што ју је већ једном претрпио, научила бити опрезним. Као што „магарац не умије пливати, док му се вода у уши не залије,“ тако и многи човјек не зна, како треба радити, док не пострада. Истом тада дође право к себи и опамети се, те тако „штета и лудому очи отвори“.

Будући да мање више „свака штета учи човјека памети, то је разумљиво, зашто „у свакој несрећи и среће има.“ Еј брајане, „да је памет до кадије као од кадије,“ и „да је к цару као од цара, пуна шака браде!“ „Да се посао има два пута учинити, свак би био мудар,“ и по други се пут не би нико дао завести на зло. За то вам ево ја велим: „Ко ме један пут превари, онај је неваљао, а који више пута, вриједан је човјек,“ јер кад бих се ја дао више пута преварити, значило би, да не само нијесам имао памети, већ да је нијесам био кадар ни стећи.

Осим нехотичнога учења — обзиром на онога који се учи — има, како смо рекли, још и хотимично, т. ј. оно, за којим сâм човјек тежи. А тежити за знањем може неко, наравски истом, онда, кад је упознао вриједност знања. То пак може да буде, кад је неко већ стекао нешто знања, које онда може да процијени. Ово је разлог, зашто хотимична наука може бити истом иза нехотичне.

„Зло је ко не зна, а учити се неда,“ а то видимо, да раде само људи ван сваке сумње луди. Иначе, јер „незнање рађа уздање,“ баш онај који је „незналица и страховица много пита“. Али и ако је такав човјек незналица, опет је он разуман, док зна, да онај „ко пита, с пута не залази,“ и док је увјерен, да знање користи. Питајући друге људе за оно, што сам не зна, разуман ће човјек припазити особито на то, *кад, гдје и кога* пита. Знајући, да „добру свјету цијене није,“ питаће за савјет увијек прије чина. Тако му се не ће моћи приговорити: „Сам си шио, сам и парај!“ А питаће не онога, кога првога сретете, већ онога, који ће га најбоље умјети поучити и свјетовати. Зна он предобро, да „слијепца за пут и будалу за савјет не ваља питати,“ јер „кад

слијеп слијена води, обадва у јаму упадну,“ и јер онај, „ко стоји код волова, и не зна више од волова“. За то ће н. пр. и сам питати и сваком другом рећи: „Питај ковача, како се гвожђе кује!“ Разумна човјека могу и варати, али у истину „онај се не вара, који зна, да га варају.“ Такав „човјек се до смрти учи,“ почињући учити још за младијех дана, јер би за њега била највећа срамота, кад би му „брада нарасла, а памети не донијела.“ Он са сажаљењем гледа човјека, који је „стар, а још му нијесу зуби пробили,“ док је „остарио, а памети не стекао,“ а шутије онога, који је остарио у учењу, знајући, да „без старца не има ударца,“ и да „док је старих, кућа се не квари,“ те да особито онда, кад матор пас лаје, ваља видјети, шта је“. За то се обично и њему, као учену човјеку, макар био и млад, исказује заслужена почаст и признање. Јер „ако је и млад, учио је старе књиге,“ које су паметни и искусни људи написали. Па зашто да му се због младости устеже, што му по праву припада и да му се каже: „Нијеси вјешт, још си млад?“ — „Ко је мудар, довољно је стар.“

Ниједна наука није лака, ни она, коју човјек с вољом прима, а камо ли она, коју му било други људи било природа без његове воље или, што више, кашто против његове воље намећу. Допста, „ко се не намучи, тај се не научи“. За то се људи често науци и отимљу, презајући пред муком, с којом је наука удружена. Него и ако је наука тешка, има још и тежих ствари, а таква је ствар одука. „Навика је једна мука, а одвика двије муке“. Ово је такођер важан разлог, за што се мора пазити, да се учећи науче само корисне ствари, а не бескорисне или може бити и штетне, јер, како рекох, и ако је наука доста мучна, опет врло много тога „ласно је научити, него је мука одучити“. Знамо, зар, врло добро, да много и много зла има свој узрок у рђавој навици, као што опет и много добра у доброј навици. „Матор курјак — н. пр. —, ако и не може ујести, он опет шклоца“. Тако и човјек, који се навикао чинити зло, чи-

ниће га често и противно својој вољи, само за то, јер се не ће моћи од своје зле навике ослободити.

(Наставиће се.)

Из историје деобе наше са Румунима.

Пре но што изнесемо записнике заједничких седница српске и романске делегације, које су г. 1871. радиле на поравнању Срба и Румуна, поводом „исхода“ ових из српске православне Јерархије и Митрополије Карловачке, те погодбу, која је међу овима утаначена, а после од надлежних фактора одобрена, саопштићемо, шта је гледе деобе Романа рађено у г. 1865. на тадањем народном сабору нашем.

У саборској седници 8. (20.) фебруара 1865. г. саопштио је комесар Филиновић своје мишљење, „да би требало да се из средине сабора изашње, броју романских посланика раван одбор, у коме ће по изричној жељи Његова Величанства и патријарх са српским епископима учествовати“.

Но пре него што се до закључка у овом предмету могло доћи, а поводом дебате која се изродила, огласио је комесар седницу за завршену. Исти предмет изнесен је у седници 25. фебруара (9. марта), пошто је комесар саопштио сабору допис романских заступника, у ком они изложише своја захтевања, наводећи, да ће мотивације своје онда предложити, кад ствар дође до заједничког претресања са одбором који ће од сабора на то изаслат бити. Сабор одреди из своје средине одбор од 11 лица, којем буду придодана још два стручњака.*

Др. Т. Мандић, у својим Успоменама* о радњи овога одбора и потоњој саборској расправи у истом предмету, казује ово:

„Саборска комисија (одбор) отпочела је одмах свој посао, изаславши из своје средине пододбор, који је, користећи се оператива архијерејског Синода од 11. и 15. септемб. по ст. и одбора, који му је од Сабора придодат био, од 8. и 12. септембра по ст. 1864. — све нужне претходне послове предузео и састављање тачних рачуна свршио. Затим је са-

* Успомене из нашег црквено-народног живота од дра Теодора Мандића. II. свеска. Стр. 45 - 49.

** II. Свеска. Стр. 86. и даље.

борска комисија уз саучешће патријарха и српских епископа 19. марта држала с Румунским архијерејима и посланицима две заједничке седнице. Срби посланици погну се од 100 хиљада фор., које је архијерејски Синод 1864. предлагао, до 150 на послетку до 200 хиљада фор.; Румуни сиђу од 870 хиљада до 500, па онда до 400 хиљада форинти. *О манастирима није било говора.* Још једаред држала је саборска комисија са српским архијерејима под председништвом цес. краљ. Комесара 21. (9.) марта одборску седницу, у којој је при својим пропозицијама остала. Затим у седници Народног Сабора 25. (13.) марта реферира др. Милетић операт саборске комисије, и седница се по закључку Сабора, преобрати у „конференцију“, која је тај дан пре и после подне трајала. Сложише се: да се Румунима изда аверзионална свота из фондова од 250 хиљада фор.; *манастири да се не уступају.*

Пре пак него што овај предмет на расправљање пред Народни Сабор дође остави Румунски митрополит и Арадски епископ са Румунским посланицима Карловце 26. (14.) марта. Сутра дан 27. (15.) марта одржана је Саборска седница, о којој је у Саборском записнику ово забележено.

„Цесаро-краљевски повереник позива Његову Светост патријарха, епископе и представнике народа, да пошто на основу предходни саборско-одборски дјеланија нестане свака могућност љубовног споразумљења и поравнања између Србаља с једне и Романа с друге стране, *једном бар у форми* сад одговоре Највишој, по њему објављеној жељи Његовог ц. кр. Величества у предмету потраживања „Романског“. На то:

„Посланик велики жуџан Кушевић одговарајући предлаже: да се по сабору закључи, прво да је Сабор овај (готов) и својски и свестрано одазвати се горњој Највишој жељи Његовог ц. кр. Величества у ушитном предмету, а по том, да се приступи к саветовању о начину како?“ Услед чега:

„Његова Светост патријарх уверен, да тога нема у Сабору овом, који се неби радо и својски одазвао Највишој жељи премилостивог Владара свог, и држећи даље, да би се прво имала решити она част потраживања романског, која се на имање односи, и по том друга, која се манастира тиче, предлаже односно до првог пункта, од стране своје и епископа, да им се, при свем том, што Романи по строгом

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

праву теби ништа могли искати, — поред фондације оне, коју је блаженопочивши патријарх Јосиф, као епископ Вршачки, за семинаријум романски установио, (то је чинило 1484 ф.) и даље поред фондус-инструктуса, који Арадској дијецези припадаје, аверзионално једна сума, од 250 хиљада фор. а. вр. изда, али тако, да они по том никад и ни под каквим именом и извештом не (би) могли ништа више тражити ни искати“.

„Што се пак пункта другог каса, то предлаже патријарх са епископи, да им се уступи манастир *Ходош за дијецезу Арадску, а манастир Златица за дијецезу Карансебешку, ал тако да се у манастирима тима право собственности српске задржи и на даље*; — да у њима и надаље карактер славенски и српски остане; да се имање манастира ти не сме ни на коју другу, но само на цел чисто манастирску обраћати; да се рачуни манастирски свагда на суперревизију митрополиту српском подносе, и да имају у случају — ако би ил. околина, или и сами обитатељи манастира ти од православне вере одступили, вратити се и опет под јурисдикцију српско-православну и остати у ономе стању, у коме се оба та два манастира и данас наоде“.

„Посланик Давид Миланковић предлаже: да би Сабор закључио, да је мњење Сабора, да Романима из разлога по одбору наведених, по праву ништа из дотични фондова не припада, али да се Сабор жељећи, да српски народ са једноверним романским народом и на даље у пријатељству и братском сагласију остане, ипак готовим изјављује, под условљем, ако Романи са својим потраживањем остану на путу братске поправе (то јест поравне), и по том одрекну се сваког даљег потраживања, издати им по начелу справедљивости на захтевање оно, што је за време интеркалара из дијецеза: Темишварске, Вршачке и Арадске у фондове речене од Романа унишло, — које по рачуну одборском 103 хиљаде форинти износи; у *смотренију пак манастира, да не може ни једнога дати, јер све да би и хтео, на то пуномоћија од народа нема.*“

„Посланик Чарнојевић ставља предлог, да се Романима изда само оно, што је строго њихово, и у ту сврху да се меморандум, и к томе рачуни такви сачине, из који ће се сав свет уверити моћи, да су не Срби но Романи у погрешности; *што се пак манастира тиче, то предлаже да им се ни један не уступи.*“

„Посланик велики жупан Петровић предлаже, да се Романима на основу сачињеног по одбору то јест по саборској комисији рачуна, у који су односно и

тасови и интеркалари и посмртнине владика (узети), изда 212 хиљада фор. под условом, предложеним од Миланковића; *односно пак манастира, да им се не да ни један.*“

„По дугом за и против предлога говору приступи се гласању и то:

„1.) О предлогу (првобитном одборском) за суму од 103 хиљаде фор., који је са 11 гласова против 41 пропао“; — гласа се затим

„2.) О предлогу саборске комисије (Петровићевом) за суму од 212 хиљада фор. који са 7 гласова против 45 пропадне“; — гласа се даље

„3.) О предлогу саб. конфереције (патријарховом) за суму од 250 хиљада фор.; за који се већина са 29 гласова против 23 изјави“.

„Закључено је Романима 250 хиљада фор. а. вр. поред фондације Вршачког епископа иногда Рајачића за семинарију романску установљене, и поред фондус-инструктуса Арадске дијецезе, издати, под условијем, да се тиме једанпут за свагда задовоље, те да по том не могу ништа нигда ни под каквим именом и извештом тражити и искати.“

„За тим се приступи гласању, едали ће се под условијама, која је патријарх са епископима предложио, уступити манастири Ходош и Златица *јурисдикцији* дотични романски епископа или не? а са 49 гласова против 4 *закључено је: да се Романима никакав манастир не изда*, — а уједно, да се на Његово ц. кр. апост. Величество посредством цесаро-краљевског комесара препонизна представка у поданичкој смирености о целом у речи стојећем предмету течају поднесе“.

Састав ове представке сабор је поверио дру Т. Мандићу, који се тога посла и примио. Нацрт представке реферисао је састављач, по нарочитој жељи патријарховој, њему б епископима 24. марта (5. априла) 1865., и за тим је она у сабору прочитана и једногласно примљена истога дана. Та је представка позната под именом: Меморандум (Споменица) српског народног сабора од 24. марта (5. априла) 1865. и штампан је у Летопису Матице Српске 1866. год. (свеска 111). Меморандум је, са осталим списима, који се односили на румунска потраживања, поднесен Његову Величанству, а из Беча су уступљени 1867. г. култус-министарству угарском, но нису нашли свога решења. Ствар Поравнања између Срба и Румуна изнесена је поново пред наш сабор г. 1870/1.

(Наставиће се.)

Румунска црква у XIX. веку.

(Наставак.)

У историји цркве Молдавске и Влашке има важан значај питање о т. з. „преклоњеним“ манастирима. Дуго времена узнемиривало је то питање умове у Румунији, узбуђујући страсти; па и у данашње доба оно се не сматра коначно решеним, услед тога, што их Грци и данас још непрестано захтевају.¹⁶

Свако, ко путује по Румунији и данас још мора се чудити многобројним манастирима у земљи тој. А све је то подигао побожни румунски народ и његови кнезови.¹⁷ Побожни кнезови и богати бољари осигуравали су манастире земљом тако издашно, да је током времена скоро трећина територије обе кнежевине сачињавала непокретно имање манастира, који у то доба беху једини чувари умног и моралног блага народњег. Односећи се с потпуним поверењем према Грцима, као својим просветитељима и учитељима, благочестиви кнезови и бољари — основаоци манастира — у намери да се најбоље сачувају устави и у опће вера¹⁸, предавали су своје манастире

¹⁶ То питање има огромну литературу како у Румунији, тако и у иностранству. У разним делима оно се не решава подједнако, али, по нашем мишљењу, за најкомпетентнијег у решавању тога питања треба сматрати митроп. Гаврила, који је целог свог живота руководио се само принципом правде и жељом да стоји на земљишту историјске правде. Решење тога питања видећемо ниже. А после таковог решења његовом особом, која је одлично позната с карактером преклоњених манастира, питање о њима не би требало више сматрати отвореним.

¹⁷ „Наши предци, пише румунски црквени историчар — преосвећени Медхиседек, били су врло предани православној вери; она их је крепила у борби и неуспесима живота личног и политичног, она их је хранила надом на светлију будућност. Они, може се рећи, рађаху се као Хришћани, њихов религиозни осећај развијао се у родитељском дому добрим примером родитеља, непрестаним посећивањем богослужења, где су се на челу народа налазили свагда бољари са својим породицама, како у седима тако и у градовима. Сами бољари читали су и појали су за певницама и издржаваху црквенослужитеље. Њихову примеру следовали су манастири својим гостопримством и побожношћу духа религиозног. Манастирске славе беху дани када је провађано време у опћој молитви. Бољари су издржавали при црквама народне школе за образовање црквено-служитеља и народа. Калуђери и појци подизали су при црквама своје малене школе за народ“

¹⁸ Та сврха јасно је изражена у граматама о преклањању манастира. (Срав. грамате о преклањању манастира

под надзор и чување каквом год грчком манастиру, који се славио као строг извршилац црквених устава и служио као ограда вере, да се не би румунски манастир, следећи у свему примеру примерног грчког манастира, те имајући у њему правило вере и обреда, ни за јоту уклањао од њих. То предавање месног манастира под надзор грчки, с намером да се најбоље сачувају црквени устав и вера, у Румунији се у опће називало „преклањањем“ и судећи по граматама кнезова и бољара, који преклонише своје манастире грчким, — састојало је у следећем. Преклоњеним манастирима имали су као и пређе управљати месни т. ј. румунски игумани, а по законима земље; дохотци од манастирских имања имали су се употребити на издржавање обитељи, школа, које су при манастирима основане, и на добротворне сврхе, у опће, а само остатак од тих доходака имао се рачунати у корист оног грчког манастира, ком беше преклоњен месни манастир. На тај начин, под „преклањањем“ немогуће је разумети, да су ти манастири предавани односним грчким манастирима у потпуну властитост. То само беше духовно старешинство грчког манастира, које је имало сврху, да се очува чистота и целина православне вере, којој је у то доба често грозила озбиљна опасност од разних непријатеља. За тај надзор грчки је манастир добијао сувишак од манастирских доходака, који је остао после покрића свих расхода на властите потребе манастира и добротворне сврхе. Ну „од оно доба, вели се у указу молдавског кнеза XVII-ог века, Матеја Басарабе, од како се почеше у кнежевинама појављивати, у својству кнезова и митрополита, људи, нама страни — не по св. вери, већ по племену, језику и рђавим навикама, т. ј. Грци, који погазивши све наше старе обичаје и установе, доведоше нашу отаџбину до коначног расула, нарушена су и права наших манастира, јер они, тежећи да себи присвоје манастире као своју властитост, располагали су као праве газде.“ Док у Румунију не дођоше фанариоте — кнезови и митрополити, такве тежње налазиле су отпора у самим кнезовима, па и у самим грчким патријарсима (Партевије и Теофан). Али после несретног прутског похода Руса, када кнежевине предане беху у

Котречени и Марцини. Стадницкій, — Гавриилъ — Банулеску — Бодоиц, стр. 200—201).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

власт фанариотама, преклоњени манастири Молдавске и Влашке падоше у потпуну власт источних манастира, који овамо шиљаху своје поверенике — калуђере, а каткад и просте световњаке у мантијама. Помоћу кнезова и митрополита-фанариота почеше грчки игумани у преклоњеним манастирима мало по мало истискивати румунске игумане, а путем уништавања докумената о оснивању манастира и разним другим незаконитим начинима доказиваху своја тобожња права на потпуно владање њима.

— Злоупотребе фанариотских игумана беху тако силне, да су се чак за права месних манастира морали заузимати каткад и сами кнезови-фанариоте (Н. Маврокордато и А. Ипсиланти). Тако Грци потпуно узеше у своје руке преклоњене манастире, начинивши од њих државу у држави, у којој цароваше страшна самоваља и нагло упропашћивање манастирских добара у корист појединаца.¹⁹ С тим самозваним игуманима преклоњених манастира и њиховим наглим упропашћивањем властитости румунских кнежевина — ступао је митроп. Гаврило у дугу и жестоку борбу. Месни манастири беху подчињени епархијским архијерејима, а преклоњене, као *ставропигиалне* екзарх је узео у свој непосредни надзор. За тим је екзарх Гаврило разаслао по тим манастирима нарочите књиге у којима се имао уписивати расход и приход, захтевајући, да се осим оне суме, која се сваке године шиље местима, којима су манастири ти посвећени, — остали доходак има употребити на издржавање братије, на школе и богоугодне заводе. Грчки игумани беху са тим врло незадовољни и почеше се жалити на Гаврила како Синоду, тако и патријарху. У патријарха израдише *синђелију*, која им је давала потпуну независност од румунске јерархије. Али то је само још већма покретало енергију у ревносном поборнику црквене правде,

¹⁹ Докле су долазиле злоупотребе у преклоњеним манастирима, где су самовласно, по праву власништва, газдовали игумани — Грци, види се из извештаја Гаврилова о Пајсију — игуману манастира Галате, ког је он упропастио за кратко време, непризнавајући над собом никакве власти. Тај игуман 1) за 7 месеци показао је расхода у износу 35.813 лева, потрошивши на дрва и храну у манастиру 12,025 лева, ма да у манастиру не беше ни једног калуђера, већ само 30 послужитеља; 2) продао је манастирско добро (баште, казане и др.) и покушао да затаји добивене новце и 3) испродавао манастирске земље и др.

који себи беше поставио у задатак, да из корена изчупа то зло, које толико мучи и узнемирује црквено-религијозни живот тих јадних земаља. Да би се само избавили од власти румунског екзарха, грчки калуђери чак изјавише, да су поданици француског императора. Ну ипак сва та борба свршила се потпуном победом екзарха Гаврила. Сви заверници (Пајсије, Анфим, Григорије и др.) добише заслужену казну и отправљени бише у разне руске манастире.

На жалост, дође рат с Наполеоном I. и учини крај плодној раду знаменитог молдаво-влашког екзарха. Значајна епоха у историји румунске цркве у опће — беше доба у ком је молдаво-влашким екзархатом управљао Гаврило Банулеску. Ослањајући се на силзу и моћну власт рускога цара и св. Синода те љубећи своје стадо, као прави Христов пастир, и познавајући врло добро историју румунског народа, њене законе, основане на карактеру тога народа, — екзарх Гаврило, силом свога генија и пастирске љубави према румунском народу, извео је многе корисне реформе, по свим гранама црквеног живота у Румунији. И митроп. Гаврило могао би бити претечом славних времена, која је сасвим природно било очекивати после његова неуморног и плодног рада. На велику жалост, та боља времена и не наступише: руска окупација црекиде се миром у Букурешту 16 децембра 1812 године, а несретна Румунија опет потпаде под турско и фанариотско иго. Букурештски уговор потврдио је само услове мира у Кучуккаинарци, који се тицаху Подунавских кнежевина. „После одласка митроп. Гаврила наново почеше отимати маха стари обичаји: поново прелазеше преко Дунава ради рукоположења, поново је симонија ступила у своја права, поново су гомиле оних, који теже за свештеничким чином долазиле, у град епископима и, после кратког времена, молбом, протекцијом и новчаним подкупом, након неког тобожњег испита о знању катихизиса, добијаху права да могу рукоположени бити у свештенички чин.“²⁰ Ну, и ако плодној рад митроп. Гаврила на корист цркве — мораде силом туђних околности прекинути се, ипак он није прошао без трага у историји румунске цркве. Гаврило је дао потпуним владикама образац управитеља, као што

²⁰ Проф. Ербичану.

је показао сврхе и једино законити правац по ком има ићи црквени живот у Румунији.

После митропол. Гаврила у првој половини XIX. в. наставише рад његов, на већ донекле расчишћеној пољу, два знатна митрополита. Први беше бивши митрополит у Јашу, Вениамин Костаки, који после одласка Гаврилова поново би позван за митрополита молдавског, а други је Григорије IV. митрополит Влашке (1823—1833. год.) Управљајући молдавском црквом од 1812 до 1848 год., Вениамин се, у устројству поверене му цркве, у свему угледао на Гаврила. Желећи, да осигура сvezу са православном Русијом — ослободитељком Румуније, Вениамин је шиљао тамо младе Румуне на више богословско образовање.²¹ Бринући се о благољепију храмова и богослужења, он је на место тесне и мрачне цркве у Јашу, отпочео зидање величанствене Сретенске катедрале. — Други знаменит владика био је Григорије IV, који је примио постриг од знаменитог игумана Њамецке Лавре XVIII. века, „урођеника“ полтавске губерније, Пајсија Величковског. Пошто богословска литература на румунском језику беше у његово доба врло оскудна, то је он, осећајући у себи сирему, а познавајући вредност и потребу ширења богословске књижевности, још много пре но што је именован за митрополита, у друштву са исто тако врло образованим иноком Геронтијем, а у Њамецу и Букурешту усрдно преводио с грчког и словенског језика многобројна дела, која је за тим и штампао. Словенски језик научио је Григорије у словенском манастиру — Њамецкој лаври, међу многобројним ученицима Пајсија Величковског, с којима се врло живо и непрестано дружио. Тако је митроп. Григорије у друштву са Геронтијем превео на румунски језик ова дела: Григорија Богослова (проповеди); Никифора Теотона (кириакодромион) „Душеполезну књигу“; Поуку духовнику, дело Ј. Посника; Тумачење Јеванђеља, дело Теофилакта, ексарха бугарског; Откровење православне вере, Ј. Дамаскина; Тумачење антифона, Кратко изложење божанствених догмата. Ова последња два дела превели су заједничким радом три славна мужа румунске цркве прве половине прошлога столећа, у време њихова заједничког пребивања у Њамецкој Лаври —

²¹ Од тих Румуна касније постаде особито значајан Филарет Скрибан номинални епископ ставропољски.

Вениамин, Григорије и Геронтије. Први је тамо био у периоду од 1808 до 1812 год., када, оставивши митрополитски престо, дође у манастир, да с Григоријем и Геронтијем у заједници ради на просвећењу своје домовине у духу оне културе, коју је Румунији завештала Византија, те, коју они, као праве патриоте своје отаџбине, сматраху као једину спасоносну и једино способну да задовољи потребе православно-румунског народа. Важна црта споменутих раденика беше и то, што су они, као и сви уопће прави просветитељи Румуна, за провађање те православно-источне културе, црпели своје силе и знања у суседној православној Русији. Сва тројица беху ученици и пријатељи Пајсија Величковског. Овде се сусретамо с интересантним питањем о одношају Румуније к Русији. Док је у пређашња времена Румунија имала знатан просветни утицај на Русију и дала јој једног од најзнатнијих њених просветитеља и богослова — знаменитог Петра Могилу, митрополита кијевског, сад у доба по Румунију наступелих тешких времена турскога ига одношаји се изменуше, и Румунија, разорена и притишћена, поче се обраћати Русији, тражећи у ње не само материјалне, већ и духовне помоћи. Огуд и зависност румунске културе, у особи њених најсветлијих представника, од Русије, а отуд и она свесна тежња к њој, као извору светлости.

После Вениамина и Григорија стање црквено-религијозних дела опет се је погоршало. И ако је већ нестало фанариота, али је остао њихов зао дух, који протуделује свим добрим намерама. Истина, Подунавске кнежевине поново потпадоше под политички утицај Русије (од мира у Једрену 1829) и у кнежевинама, као намесник, постављен буде умни и правични администратор Киселев, који даде Румунима „организациони статут“, којим би уређен политички живот у Румунији, али у цркви не беше другог Гаврила, а напрезање непријатељских сила са запада беше већ одвећ велико, да му не могоше насупрот стати већ престарели Вениамин и Григорије, те се у Румунију поново почеше увлачити нереди. Четрдесетих и педесетих година симонија је владала у свој сили.²²

²² Причају за молдавског митрополита Мелетија Лефтера (182 — 1834), да је, кад га је неко од његових пријатеља запитао, какво значење имају три слова: М. М. М.,

У тако јадном стању затекао је румунску цркву кнез Куза, који је својом реорганизацијом начинио нову епоху како у политичкој, тако и у црквеној историји Румуније.

(Наставиће се)

што су написана на свим стварима његовим, — одговорио му: „миј, миј, миј,“ т. ј. хиљаде, хиљаде, хиљаде дуката које је он за чин платио.

„Српске школске жигице“.

Епархијски Школски Одбор Будимски имао је 6. (29.) фебруара своју седницу, под председништвом Њег. Високопреосвештенства г. епископа *Лукијана Богдановића*. У седници овој поднео је Адам Рајснер фабрикант жигица у Осеку зготовљене мустре „Српских школских жигица“, од којих један део чистог прихода иде на издржавање српских прав. основних школа у Будимској епархији. Епархијски Школски Одбор Будимски, поводом тим обратио се на све епархијске и архијерејске административни одбор представком, следећег садржаја:

„Српске православне основне школе епархије Будимске налазе се у врло тешком положају; јер су срп. прав. црквене општине, које те школе ваља да издржавају, по душама врло малобројне, по своје материјалноме стању врло оскудне. Школе су те претежно својина наших сеоских црквених општина, у којима нема никаквих посебних фондова и заклада, за издржавање ових школа, а сиромашни ратари, који већином сачињавају те наше сеоске црквене општине, нису у стању да сами, без помоћи, издржавају свету цркву и милу српску православну народну школу.

Истина је, да је високославни Саборски Одбор, на молбу потписаног епархијског школског одбора овога, одредио српским православним народним школама епархије Будимске из Св. Савскога Фонда сталну годишњу припомоћ, да њоме допуњује законом прописану редовну плату и доплатак оспособљених учитеља.

Но ова припомоћ није довољна да се њоме допуне на законити минимум плате свију учитеља, а осим тога потребне су срп. православним народним школама епар-

хије Будимске још и многе друге потребе као што су: Целисходно сазидане школске зграде, сходан намештај школских дворана, прописана училиа, школски учебници, и школски прибор за сиромашну школску децу, јер од свега овога много зависи, хоће ли те школе моћи и даље постојати и радити, те бити и од сада штит своје православне вере и миле нам српске народности.

Стална брига и непрекидно настојавање потписаног епархијског школског одбора, да подручне му српске православне народне школе не само одржи, него да их по пропису школских закона, уредаба, и наредба виших школских власти уреди, дала је повода, да је потписани епарх. школски одбор вољно и радосно прихватио понуду господина Адама Рајснера творничара жигица у Осеку, и саизволио, да исти фабрикује: „Српске школске жигице“ у две врсте, једну врсту обичних жигица, а другу врсту салонских жигица, са фосфором у најбољој каквоћи, да их продаје у посебним кутијицама обележеним, по одобрењу потписаног одбора, знаком отворене књиге, и натписом „Српске школске жигице“ и да од продаје истих жигица, уступи 5% српским православним народним школама епархије Будимске.

Потписани епархијски школски одбор, примио је тим пре горњу понуду, поминутог фабриканта жигица, што се путем надлежне обртничко трговачке области уверио, да је хришћанска творница *Адама Рајснера* својим извреним фабрикатима жигица и признатом солидном радњом, једна од највећих и првих у Аустро-Угарској монархији, са чега се одбор овај поуздано нада, да ће сви православни Срби, ове српске школске жигице, у свима трговинама својих места радо тражити, куповати и трошити, те тиме опстанак и уређење српских православних народних школа епархије Будимске и овим путем вољно и родољубиво потпомоћи.

Искуством је довољно доказано, да је у новије време многа културна установа и у већих и богатијих народа стекла продајом у њезину корист фабрикованих добрих жигица, вољном и општом потпором, обилан и сталан извор материјалних средстава, за

достизавање оне узвишене цели, којој је та културна установа намењена.

Потписан епархијски школски одбор, узда се дакле чврсто, да ће родољубиви православни Срби, куповањем и трошењем ових „Српских школских жигица“ својеки и сложено доприносити своју лепту, да се српске прав. народне школе у Будимској епархији не само одрже, него и по прописима закона уреде.

У то име част је овим потписаноме епархијском школском одбору да умоли славни административни одбор, да споразумно са својим епархијским школским одбором изволи позвати све подручне му српске православне црквене општине, да исте побуде путем својих црквених и школских одбора, путем својега парохијског свештенства, путем школскога управитеља, учитеља, учитељица и забавиља, све православне Србе и Српкиње, да они за своју личну и домаћу потребу траже, наручују, купују и употребљују „Српске школске жигице“, за своје продаонице и трговину стално наручују и да исте ревностно распродају, и тиме да ону узвишену просветну цель, ради које су оне постале, родољубиво потпомажу.“

Мислимо, да овој представци не треба да додамо ништа, но само да кажемо, да је родољубива дужност свију нас овај лепи и користан подхват, у свакој прилици потпомаћи.

И наши листови ваља да имају сталан позив: Купујте „Српске школске жигице“.*

— виђ.

* Пропоручујемо особитој пажњи наших поштованих читаоца представку Будимског Епархијског Школског Одбора.

Ур.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Високопреосв. г. епископ Будимски Лукијан Богдановић) имао је част у прошли четвртак 21. фебруара (6. марта) о. г. бити код Његова Величанства на дворском ручку у Будимпешти.

(Радња Архиепископских Епархијских власти).

1. Административни Одбор у седници својој од

16. (29.) јануара о. г., под председништвом Његове Светости, преузвишенога господина патријарха српског *Георгија Бранковића* решио је, осим других, и ове предмете: — Удовољено је одлучи Саборског Одбора, те су позвани сви овоподручни свештеници, који су до конца 1900. г. у заостатку са јавним дацијама, прописанима на терет дотичне актуалне сесије парохијске, да одмах свој дуг неуплаћене порезе и еквивалента подмире, у колико ствар заостатка неуплаћене порезе и еквивалента није препорна, што би дотични имали пријавити, у датом року, овом одбору. — Манастиру Привиној Глави одобрено је, на основу претходне дозволе кр. зем. владе, да може шумску честицу „Пачаризовац“ у површини од 52 јутра претворити у другу врсту културе (ораницу). — Истом манастиру одобрен је уговор у предмету издавања мананастирске циглане под закуп на три године. — Манастиру Врдику одобрен је куп 2 јутра оранице. — Поводом пријаве црквене општине у Миклушевцима против тамошњег општинског поглаварства, да исто неће више за црквену кућу, у којој је комунална школа смештена, најамнину да плаћа, упућена је иста црквена општина, да путем надлежног грађанског суда дужну за 1900 и 1901. г. најамнину од политичне општине истера и уједно истим путем најамнину црквене куће политичној општини откаже и из поседа ју истера, у колико би се иста противила уштити најамнину и надаље уредно плаћати. — Одобрен је закључак црквене скуштине у Сурчину, којим се тамошња парохија повисује из III у II. плаћевни разред, од 1. јануара 1902. г. — Поводом молба кр. порезних уреда у Р. и М., да се односни дужници на парохијске сесије разрезаног пореза и еквивалента на исплату истог присиле, умољено је кр. финансијално равнатељство у Вуковару, да подручне своје кр. порезне уреде упути, да у будуће од немарних дужника порезне заостатке сами својим путем и начином истерају, почем овај одбор нема егзекутивне власти, којом би могао дотичне дужнике на исплату дужног пореза присилити. — На замољено упутство од стране црквене општине у Ривници, да ли се може приликом раздиоба куповнина, добивена за овршним путем продане некретнине, пријавити и потражити исплата парохијала, који односни овршници дугују, — упућена је иста општина, да исказ дотичних дужника на парохијалу приликом дражбене продаје њихова непокретног иметка дотичном суду пријаве, а по свршеној дражби од истог затражи подмирење дужног парохијала из постигнуте куповнине. — Закључак црквене општине у З., којим је закључено тамошњем

председнику у признање 15-годишњег савесног и по црквену општину корисног рада његова подарили из црквено-општинске благајне 1000 К као награду — није одобрен, с разлога, што је, у смислу § 23-II одс. сл. 3.) Прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868., црквена скупштина власна са својом црквено-општинском имовином располагати једино на црквено-општинске цели, а никако да њиме награђује поједине часнике општинске, који своја звања из части треба да врше, а и с разлога обзира на задужено стање исте општине; но је црквеној скупштини остављено, да може упутити општинаре, да међу собом из својих средстава награду за црквено-општинског председника колектом скупе, кад су вољни, да га за савесно вршење поверене му дужности награде. — Црквеној општини у Купинову одобрен је у начелу куп земље у површини од 7 јутара, за цену од 1330 К. — Црквеној општини у Војки одобрен је куп и клаузулом одобрења снабдевен купопродајни уговор, гласом којег је иста општина купила од А. Н. земљиште у површини од $5\frac{3}{4}$ јутра за укупну своту од 2000 К. — Тако и црквеној општини у Марадику у предмету купљеног по истој земљишта у површини у од 1 јутра $717\frac{0}{100}$ за цену од 896 круна и од 1 јутра $1471\frac{0}{100}$ за цену од 1190 круна. — Одобрено је црквеној општини у Бингули, да набави два звона за звоник свога храма. — Одобрена је организација и конституисање црквене скупштине у црквеној општини Вери и Ст. и Нов. Бановцима. — Одобрена је обнова $\frac{1}{3}$ скупштинара у црквеној општини у Ст. Пазови. — Одобрен је избор 13 скупштинара у црквеној општини у Дивошу. — Одобрен је избор црквеног одбора у црквеној општини у Путинцима; обнова $\frac{1}{2}$ одборника у Добановцима. — Одобрени су рачуни црквених општина у Батајници за 1896 до 1899., у Бољевци за 1899 и 1900. г., у Јамени 1899 г., у Негославци за 1900 г., у Рајевом Селу за 1899 г., у Сурдуку, Дољ. Товарнику и Чортановци за 1900, и у Шимуновци за 1899 г. — Одобрен је прорачун епархијског фонда за г. 1902. са укупним приходом од 12.041 К 82 и. и расходом од 5356 К 51 п., те сувишак од 6685 К 31 п. — Одобрени су прорачуни дотичних црквених општина за 1902. г.

II. *Конзисторија* у седници својој од 17. (30.) јануара о. г., под председништвом Његове Светости, патријарха српског *Георгија Бранковића*, решила је, осим других, и ове предмете: — Његова Светост патријарх српски *Георгије* саопштава отпис кр. зем. владе одеда за богоштовље и наставу од

7. децембра 1901 г., са имеником оних свештеничких удовица и сирочади, којима је подељена припомоћ из земаљских средстава за г. 1901. Подељене су припомоћи: 3 са 150 К, 16 са 100 К., 2 са 90 К и 11 са 80 К, у укупном износу од 3110 К., те је поводом тим сходан налог издат. — Узето је на знање високо саопштење Његове Светости, да је обнашао преместити јеромонаха Севестијана Перића у манастир Привину Главу. — Узето је на знање и равнање, да је Митрополитски Црквени Савет поводом тим што је једна том Савету подређена епархијска конзисторија при поступку у бракоразводним предметима, а поглавито приликом донашања пресуда у бракоразводним парницама установљавала т. зв. бракоразводне пристојбе у свотама, које су према појединим приликама биле одмерене с једне, а с друге стране обзиром на то, што такав поступак нема никаква законита темеља него се управо коси са постојећим овамо односним законским одређењима, донео одлуку своју од 17. (30.) децембра 1901. бр. М. 477/МЦС. 93, којом је одлучно саопштити свима подручним му епархијским конзисторијама, да се такав поступак не може одобрити, те да се такве пристојбе, пошто немају темеља у законском расположењу, никако не смеју установљавати нити убирати, односно да се установљаваше и убираше таквих овим забрањује. — Публиковаће ће се бракоразводне пресуде, које су овој конзисторији приспеле од МЦСавета. — Издао је сходан налог подручним парохијским звањима у предмету исправка дотичних матичних протокола према решењима кр. зем. владе. — Узет је на знање извештај Архид. Административног Одбор, да је парохија у Угриновцима из IV. у III. разред повишена. — Потврђен је избор јереја Стевана Јовановића администратора парохије у Сибачу за пароха у Дољнем Товарнику. — За брата филијалног манастира Ђипше постављен је о. Исидор Спасојевић привр. администратор парохије у Рајевом Селу. — За администратора парохије у Рајевом Селу именован је свршени богослов Милош Гајић, те упућен, да се ради рукоположења обрати молбом на Његову Светост. — Донесене су две пресуде у брачним предметима, од којих обе гласе на развод брака. —

(Књижевни Одбор Матице Српске) имао је у четвртак 14. (27.) фебруара о. г. свој редовни сас-танак под председништвом А. Хаџића председника друштва. Од предмета наводимо: Умолиће се г. В. Н. Корабљев у Петрограду, да за Летопис напише чланак о животу и раду Гогоља, као и кратак преглед савремене руске белетристике. — За Лето-

пис су примљени: „Поглед на данашњу француску књижевност“ од дра Јована Скерлића, „Капетан Марјан“ приповетка Стевана Сремца, „Чича-Гаврилова трагедија“ приповетка Јанка Веселиновића, „Опис фрушкогорских манастира год. 1771.“ од Димитрија Руварца. — Издани су на оцену ови рукописи: „Наши индојевропски преци“ од С. Н. Томића, „Мирха“ драма у три чина од М. Беговића. — Нису примљени ови рукописи: „Најачићи“, приповетка, „Српски ускоци“ расправа, „Из културне историје Срба у Турској“ од непознатог писца, „Доситеј као педагог“, чланак, „Збирка срп. нар. загонетака и питалица“. — Издани су редац. под одбору за књиге за народ: „Свекрва“ приповетка Јанка Веселиновића, „Упутство Српкињама матерама“ од Јов. Ђосића, „Књиговодство за пољопривредника“, од И. Новаковића. — Драма у 6 призора „Милош Велики“ од непознатог писца, која је стигла на расписану награду, издаће се у своје време оцењивачима. — Како се слабо одазивају претилатници на Матичина издања, при свем том, што су г. г. повереници умољени и што су и за год. 1902. добили све нужне исправе, умолиће се исти поново, да пожури претилатнике, да се у разашљању књига не заостаје.

(Управни Одбор „Матике Српске“) држао је 16. фебруара (1. марта) о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Послат је кр. уг. министарству просвете и црквених послова на одобрење нацрт основног писма за задужбину Новака Голубског и жене му Сосе. — Послата су кр. уг. министарству просвете и црквених послова разјашњења о неким дужницима фонда Саве Текелје. — Кр. средњи суд у В. Кикинди одлуком својом извештава, да је Маца Мокап из В. Кикинде оставила „Матици“ легат од 200 круна. — Узет је на знање извештај друштвеног фискала, да је обустављена парница, подигнута против фонда Јулијане Маргетићке због легата од 600 круна. — Умолиће се магистрат Новосадеки, да прода тако звано место „Хан“, на ком би Матица према жељи Марије Трандафилке хтела саградити „Завод за православу сирочад“ из фонда Марије Трандафилке. То би место било најгодније за подизање завода, каквог га је покојна добротворка замишљала. — Узета је на знање за сад понуда Момчила Тапавице, архитекта у Будим-Пешти, да као бивши питомца Матичин зготови бесплатно план и прорачун за градњу завода за сирочад из фонда Марије Трандафилке. — Према извештају економског пододбора одобрава се дражба, на којој је под закуп издана земља фонда Марије

Трандафилке. Према квалитету земље добивено је по ланцу просеком 124 круне 55 пот. и 208 круна 30 пот. — Изјављена је захвалност Августу Циглеру трговцу у Н. Саду, који је послао неке књиге из оставине пок. Новака Радонића, сликара, које су остале биле код њега из доба, кад је Радонић становао код њега. — Српска Кр. Академија у Београду тражи неке старе Летписе, које нема, а да ће у замену послати своја издања, која „Матица“ нема. — Поклоњена су залишна издања Матичиних књига неким друштвима, као „Дружини Побратимства“ у Фочи, „Дружини Наплетку“, и т. д. — Узет је на повољно знање извештај председников, да је приликом главног сконтровања благајне и прегледања свију уложака све у највећем реду нађено. — Остали предмети, а било их је преко педесет, биле су економне и административне природе.

Разне белешке.

(Автономија угарских римокатолика.) Римокатолички конгрес у Будимпешти свршио је свој организациони задатак; расправао је и установио организациони статут за автономију угарских римокатолика. И ако је у почетку генералне дебате о томе статуту изгледало, да ће се конгрес и опет развићи неовршена посла, мудрост и родољубље, увиђавност и такт конгреских фактора савладали су све потешкоће, те успехом крунисали конгрески рад. Донесени статут поднесен је Његову Величанству на превисњу потврду.

(Грчки одговор папи Лаву XIII.) Колико је католичка пропаганда дигла главу и осмелила се на Балкану, најбоље се види из тога факта, што је римски папа пре кратког времена смео чак да упути читаву једну посланицу својим бискупима у Грчкој, и да у њој отворено позове све Грке да се одрекну „шизме“, под којом дакако да подразумева православље, па да приме римски католицизам и признаду папину власт, — рачунајући при том, по свој прилици на то, да је за то zgodна прилика после ђачких немира, који су били избили због превођења јеванђеља на ново-грчки језик. Овај папин поступак као да је уништио стрпљење грчког јавног мњења, које до сада није бог зна какву пажњу обраћало на римокатоличку пропаганду, и с тога у грчком листу „Messenger d' Athenes“, који излази на француском језику у Атини, изашао чланак у коме се одговара на папину посланицу овако :

„При упоређивању римокатолицизма са православљем — вели се у чланку — не ћемо дирати у догмате, пошто је сам папа држао за потребно не дирати у ту деликатну страну питања, но ћемо само узгред

дизети у историјском прегледу ону „спасоносну улогу“, коју је у животу народа извршио хришћански Рим под старешинством папе. Он је осудио на коначно убијање и на спаљивање на ватри толике староседице народе у Јужној и Средњој Америци, који нису хтели да приме римски католицизам. Пошто се основало византијско царство и у њему завело Хришћанство, када су Грци пали под иго римских ћесара, који су у Византију пренели сву поквареност Рима, лукавство и бездушност његове политике, деспотизам и фанатизам његова свештенства, они су и нехотице постали оруђем тих изрода ћесара и римских првосвештеника, на пропаст јуначкога хришћанскога народа, који је био Грчкој штит против незнабожачких освајача. Хришћански Јермени толика столећа очајно су се борили против навале Персијанаца, Арапа и варвара средње Азије. А византијски цареви, под притиском свештенства, слаше на њих велике војске, које су разоравале несрећну хришћанску земљу са не мањом јарошћу, него ли дивље ордије персијских ханова. Још нечовечије поступали су са Јерменима, када су они ступили у борбу с Арапима. А резултат те следе мржње и нехришћанскога фанатизма био је тај, да су Турци Селџуци и Османлије оборили Јерменску и у њој се са свим утврдили, а за тим бацили у вековне окове и нас и све балканско полуострво. Па ко је покренуо крсташке ратове, него свети хришћански Рим, који у главном није ишао на ослобођење светих места од Мухамеданаца, него на оснивање римокатоличких књажевина у Палестини? Наоружавши сав мухамедански свет против Хришћана, римски првосвештеници дигоше крсташке легионе на киликијску јерменску државу, која им је чинила огромне услуге, али није хтела да призна њихову власт. Хришћански народ паде под ударцима против њега разјарених мисирских султана, уз које су пристале латинске државе основане у Палестини. Па Шпанија са њеном инквизицијом? Па пропаст Пољске? Па драгонаде и вартоломејска ноћ у Француској? Па спаљивање у Чешкој?

Хришћанство, коме је пут спремила јелинска просвета, није се међу потомцима Сократа и Аристотела могло дуго држати у духу науке о Богочовеку, као што је усвојио Рим. Оно се морало опростити римскога јарма, као што је то и учинило, прогласивши православље и створивши васељенску православну патријаршију. Зар православље запређује, као римокатолицизам, сваком православном народу служити литургију на његову народном језику? Зар православље баца анатему на сваки хришћански народ, који не припада православљу? Зар оно прогони

и тамани незнабошце? Зар оно иде за тим, да пода се добије световну власт? Зар пада на ум православном пастиру да себе проглашава непогрешним? У којој православној држави проповеда свештенство, да „изван православља нема спаса“? Најпоследње, која поглавица независне од мухамеданске државе православне цркве ступа у тесно пријатељство са калифом, на чију су заповест убијене стотине тисућа Хришћана. Римокатоличка и православна црква, ако и јесу блиске по основним догматима, али по духу, начелима и односима према народностима тако су далеко једна од друге, да међу њима није остало скоро ништа заједничко. Православна црква не трпи никакво однарођивање, никакво туђење и мржњу према другој хришћанској вери. Према таквим приликама, може се казати за предлог, који је папа учинио грчком народу у својој посланици, да нема никаква смисла. Исто тако није могуће да би грчка влада пристала на отварање католичке семинарије у Атини ради припремања католичких мисионара од самих Грка. На 2^{1/2} мил. православнога становништва у Грчкој има свега 30.000 католика, и то су Левантинци од Санторина, Сире и Накса. Они уживају потпуну верску трпељивост, имају своје мушке и женске школе. Римокатолички бискупи и патери у Грчкој скоро сви су Талијанци, али су примили грчко поданство. А ако папа у својој енциклици изјављује жељу, да се у будуће римокатоличко свештенство састоји из рођених Грка, то никако не ласка нашој сујети, у толико мање, што своји своје лакше могу обратити, него ли Талијани“.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 16 1—2

Ради сталног попуњења учитељског места у Краљевцу овим се расписује стечај.

Плата је учитељу за редовну наставу 800 круна — са петогодишњим доплатком — за повторну школу 2^{1/2} ланца оранице односно ливаде, на коју учитељ све терете сноси; стан од 2 собе коморе штале и баште; за паушал 10 К; од укопа где позван буде 1 К. Дрва колико устреба.

Дужности су учитељеве Школском Уредбом прописане. — Компетовати могу само потпуно оспособљени.

Рок стечају траје шест недеља од првог уврштења у „Срп. Сиону“.

Изабрани наступиће звање 1. септембра 1902.

Из седнице црквено-школског одбора држан у Краљевцу (Гамиш ж.) 17. фебруара 1902.

Георгије Кеверешан
председник.

Д Р А Ж Б А. 14 1—1

Управа манастира Беоцина издаваће дана 1. (14.) марта о. г. после подне у 2 сата на јавној дражби манастирски пашњак око 250 кат. јутара под закуп на једну или више година.

Жаобина 200 круна.

Примају се и писмене понуде.

Управа манастира Беоцина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 15 1—1

Местна црквена општина намерава подићи нову ограду од кованог гвожђа околу крета, који се налази пред црквом на плацу. Тога ради одржаће овде дражбу на мањак у четвртак 7. (20.) марта о. г. у 9 сати пре подне, на коју се позивају сви они, који би вољни били овог посла примити се.

Посао је прорачуњен на 712 круна.

Пишманлук је 10%.

План и предрачун може се видети код перовођа црквене општине сваки дан од 11—12 часова пре подне.

Подузетник ће дужан бити одмах чим пређе дражба — осим истакнутог пишманлука — за план, предрачун и условља 30 круна положити.

У Турији, 20. фебруара (5. марта) 1902. год.

Срп. правосл. цркв. општина.

11 3—3 С Т Е Ч А Ј.

У смислу закључка ванредне главне скупштине српске православне црквено-школске општине у Земуну, од 3. (16.) фебруара 1902., овим се расписује стечај на упражњено место учитеља невачке ноталне школе ученика српских вероисповедних школа.

Стим местом скопчана је годишња плата од 800 круна, а након једногодишњег ревносног службовања повисиће се плата са 400 круна, а осим тога 200 круна као певац светониколајевске цркве.

Плату од 800 круна исплаћиваће црквено-школека општина из благајне српско-школског фонда, а 200 К из благајне свето-николајевске цркве.

Изабраном дужност је:

1. Да мушку и женску децу овомесних срп-

ских вероисповедних школа поучава у за то одређеним сатовима нотном појању и певању, и то у оном обиму како то месни школски одбор с њиме установи; и да са школском младежи на свршетку сваке школске године држи јавни испит.

2. Да држи леву певницу у свето-николајевској цркви.

На ово место могу компетовати оспособљени српско-народни учитељи који су подједно оспособљени и за ликовође.

Молбенице поткрепљене с дотичним сведоџбама као и са лечничком сведоџбом нека се најзад до 25. фебруара (10. марта) 1902. поднесу.

У Земуну 3. (16.) фебруара 1902.

Перовођа:

Тома Марковић

Председник:

Петар Петровић.

Ad бр. К. 32/67 ex 1902.

12 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Максима Девића из Ст. Бановаца против супруге му Јелене пре удове Раделић сад непознатог боравишта, позива се речена супруга Јелена, да у року од 6 месеци рачунајући од првог увршења едикта овог у новинама, овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер у противном случају окончаће се без ње ова бракоразводна парница.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 17. (30.) јануара 1902.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad бр. К. 32/67 ex 1902.

13 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Симе Поповића из Карловаца, против супруге му Љубице рођ. Коларовић непозната боравишта, позива се речена супруга Љубица, да у року од 6 месеци рачунајући од првог увршења едикта, овог у новинама, — овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер у противном случају окончаће се без ње ова бракоразводна парница.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 17. (30.) јануара 1902.

Архидијецезална Конзисторија.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожиха у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.